

**LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 9, 10, 26, 35, 37, 61 IR 67
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 1, 2, 3, 30, 31 STRAIPSNIŲ, II IR III SKYRIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-1327 8 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Projektai parengti atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, nuostatas dėl mokesčių sistemos struktūros tobulinimo ekonomikos augimui palankia kryptimi ir mokesčių bazės optimizavimo. Rengiant Projektus taip pat įvertintos Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos Lietuvai plėsti ekonomikos augimui mažiau žalingų mokesčių bazę.

Projektų tikslas – didinant akcizų tarifus plėsti ekonomikos augimui mažiau žalingų mokesčių bazę, kartu mokestinėmis priemonėmis labiau prisidedant prie aplinkosauginių ir sveikatinimo tikslų įgyvendinimo.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektus parengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė – Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151, el. p. Jurate.Laurikenaite@finmin.lt) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja Asta Zelo tel. 219 9383, el. p. Asta.Zelo@finmin.lt) vyr. specialistė Jolanta Poškevičienė (tel. 239 0166, el. p. Jolanta.Poskeviciene@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Akcizų įstatyme nustatyti akcizų tarifai:

- etilo alkoholiui – 1 832 eurų už gryno etilo alkoholio hektolitrą;
- bešviniam benziniui – 434,43 euro už 1000 litrų produkto;
- gazoliams – 347 euro už 1000 litrų produkto;
- gazoliams, skirtiems naudoti žemės ūkio veiklos, įskaitant akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse veiklą, subjektams žemės ūkio produktų gamybai – 56 eurų už 1000 litrų produkto;
- kaitinamojo tabako produktams nuo 2019 m. kovo 1 d. – 68,6 euro, nuo 2020 m. kovo 1 d. – 78,5 euro, o nuo 2021 m. kovo 1 d. – 90 eurų už kilogramą tabako.

Be to, šiuo metu tais atvejais, kai padidinami akcizų tarifai cigaretėms, didmenine prekyba cigaretėmis užsiimantiems ūkio subjektams nustatyta prievolė inventorizuoti cigarečių likučius ir sumokėti susidariusį akcizų skirtumą. Tačiau tokios prievolės nėra nustatyta už nuosavybės teise priklausantį kitą, nei cigaretės, apdorotą tabaką, etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus bei kaitinamojo tabako produktus.

4. Įstatymų projektuose siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma padidinti akcizų tarifus:

- Etilo alkoholiui nuo 2020 m. kovo 1 d. iki 2 025 eurų (nuo 1 832 eurų, t. y. 10,5 proc.) už gryno etilo alkoholio hektolitrą.

Pažymėtina, kad remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis apie alkoholinių gėrimų pardavimus, per penkerius metus (2018 m., palyginti su 2013 m.) etilo alkoholio rinka susitraukė 7,2 proc., kai vyno ir kitų fermentuotų gėrimų traukėsi apie 37,5 proc., tarpinių produktų – 83,8 proc., alaus – 23,6 proc.

Padidinus akcizų tarifą etilo alkoholiui, dėl mokestinių veiksnių 0,5 l stipraus gėrimo vidutiniškai galėtų pabrangti apie 0,45 euro.

- Degalams nuo 2020 m. sausio 1 d.:
  - standartinį akcizų tarifą bešviniam benziniui iki 466 eurų (nuo 434,43 eurų, t. y. 7,3 proc.) už 1000 litrų produkto;
  - standartinį akcizų tarifą gazoliams iki 372 eurų (nuo 347 eurų, t. y. 7,2 proc.) už 1000 litrų produkto;
  - akcizų tarifą gazoliams, skirtiems naudoti žemės ūkio veiklos, įskaitant akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse veiklą, subjektams žemės ūkio produktų gamybai, iki 81 eurų (nuo 56 eurų, t. y. 44,6 proc.) už 1000 litrų produkto.

Padidinus akcizų tarifą bešviniam benziniui, dėl mokestinių veiksnių jo kaina galėtų padidėti apie 0,04 euro už litrą, gazoliams ir žemės ūkio veikloje naudojamiems gazoliams – apie 0,03 euro už litrą, tačiau galutinė kaina vartotojui priklausys nuo kitų, nemokestinių veiksnių naftos ir degalų rinkose.

- Kaitinamojo tabako produktams nuo 2020 m. kovo 1 d. nuo 68,6 iki 113,2 euro, t. y. 65 proc. (vietoj numatyto 78,5 euro, arba 14,4 proc.) už kilogramą produkto.

Padidinus akcizų tarifą kaitinamojo tabako produktams, dėl mokestinių veiksnių 20 vienetų kaitinamojo tabako produktų galėtų pabrangti apie 0,33 euro.

Be to, siūloma nustatyti analogišką cigaretėms taikomą tvarką naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną perskaičiuoti akcizus už didmeninėje prekyboje turimų apdoroto tabako, etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų bei kaitinamojo tabako produktų likučius, nustatant prievolę juos inventorizuoti ir sumokėti akcizų skirtumą. Pažymėtina, kad pastaraisiais metais stebimas reiškinys, kad prieš padidinant akcizų tarifus etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams, jų gamintojai ir asmenys, vykdantys didmeninę prekybą šiais produktais, siekdami išvengti didesnių akcizų už prekes, išleisdavo iš akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimo neįprastai didesnius etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų kiekius. Dėl tokio produktų atsargų kaupimo valstybės biudžetas kasmet negaudavo dalies įplaukų (pvz., 2017 m., kai akcizų tarifai buvo ženkliai padidinti visoms alkoholinių gėrimų grupėms, dėl atsargų kaupimo valstybės biudžetas negavo apie 25 mln. eurų pajamų).

Šiomis mokestinėmis priemonėmis būtų prisidėta prie ekonomikos augimui mažiau žalingu mokesčių bazės plėtojimu. Be to, padidinus akcizų tarifą etilo alkoholiui dėl išaugusiančio apmokestinimo skirtumo lyginant su kitais alkoholiniais gėrimais būtų dar labiau prisidėta prie šio produkto prieinamumo mažinimo, o tai atitiktų Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijas mažinti alkoholinių gėrimų patrauklumą ir prieinamumą didinant akcizų tarifus. Padidinus akcizų tarifus bešviniam benziniui, gazoliams ir žemės ūkio veikloje naudojamiems gazoliams, būtų skatinamas elektromobilių ir alternatyvių degalų (pvz., gamtinių dujų) transporto priemonėse naudojimas, taip mažinant išmetamų teršalų kiekį ir prisidedant prie pasaulinių pastangų kovojant su klimato kaita. Kadangi alternatyvūs degalai galėtų būti gaminami iš vietinių žaliavų, tokiu būdu būtų skatinamas naujų verslų, o kartu ir naujų darbo vietų sukūrimas. Padidinus akcizų tarifus kaitinamojo tabako produktams, būtų sumažinamas cigarečių pakeičiamumo efektas (parduoto kaitinamojo tabako rinkos dalis visoje tabako produktų rinkoje išaugo nuo 0,4 proc. (2017 m.) iki 6,5 proc. (2019 m.), o cigarečių vartojimas tuo laikotarpiu atitinkamai mažėjo), taip pat būtų prisidedama prie sveikatos gerinimo tikslų įgyvendinimo.

5. Galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir priemonės, kurių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Nenumatoma.

6. Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Siūlomas akcizų tarifų padidinimas etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams, bešviniam benziniui, gazoliams ir kaitinamojo tabako produktams galėtų turėti įtakos asmenų paskatoms bandyti šiuos produktus įvežti nelegaliai iš trečiųjų šalių, kuriose jų kainos yra mažesnės nei Lietuvoje. Tačiau ir toliau bus aktyviai taikomos bendros koordinuotos kontroliuojančiųjų valstybės institucijų priemonės, skirtos kovai su nelegaliu prekių įvežimu. Be to, Projektų priėmimas, tikėtina,

sumažins valstybės biudžeto išlaidas, patiriamas dėl stipraus alkoholio vartojimo sukeltų pasekmių. Projektai nėra skirti įgyvendinti korupcijos mažinimo priemonės.

7. Įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimto Akcizų įstatymo pakeitimo projekto įgyvendinimas galėtų padidinti ūkio subjektų, savo veikloje naudojančių bešvinį benziną ir gazolius, veiklos kaštus.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Projektų nuostatų įgyvendinimui pakeisti ar priimti naujų teisės aktų nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Projektuose nėra naujai apibrėžiamos sąvokos.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektų nuostatos neprieštarauja Europos Sąjungos dokumentams ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Akcizų įstatymo pakeitimo projekto nuostatomis įgyvendinti reikės pakeisti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2008 m. vasario 11 d. įsakymą Nr. VA-14 „Dėl cigarečių inventorizavimo taisyklių“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Dėl padidintų akcizų tarifų ir akcizų skirtumo sumokėjimo prievolės naujo akcizų tarifo įsigaliojimo dieną nustatymo valstybės biudžetas 2020 m. papildomai galėtų gauti apie 53,5 mln. eurų pajamų, iš kurių:

- apie 7 mln. eurų pajamų dėl akcizų padidinimo bešviniam benzinui;
- apie 24 mln. eurų pajamų dėl akcizų padidinimo gazoliams;
- apie 6,5 mln. eurų pajamų dėl akcizų padidinimo gazoliams, skirtiems naudoti žemės ūkio veiklos, įskaitant akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse veiklą, subjektams žemės ūkio produktų gamybai;
- apie 10 mln. eurų pajamų dėl akcizų padidinimo etilo alkoholiui;
- apie 6 mln. eurų pajamų dėl spartesnio akcizų padidinimo kaitinamojo tabako produktams.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Projektų žodžiai (pagal Europos žodyną *Eurovoc*) yra šie: *etilo alkoholis, akcizų tarifas, akcizai, bešvinis benzinai, gazoliai, kaitinamojo tabako produktai*.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

